

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

***25 РОКІВ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»***

ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 18 листопада 2022 року)**

2022

УДК 341.23:341.31:(316.48:623.44)(082)

П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» В. Є. Загороднього
(наказ № 2641-41 від 10.10.2022 року)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального ректора – перший проректор Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор, заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Димов Кирило Борисович – аспірант кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція, присвячена 25-річчю Національному університету «Одеська юридична академія», 18 листопада 2022 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2022. 665 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2022

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

ПРИВІТАННЯ
ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
С. В. КІВАЛОВА

Шановні учасники!

Міжнародної науково-практичної конференції «Права людини в період збройних конфліктів», яка присвячена 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія».

Дозвольте привітати Вас з початком роботи Конференції. Важливою науковою подією є проведення Міжнародної науково-практичної конференції, оскільки даний захід присвячений Міжнародному дню прав людини, який цього року співпадає з святкуванням 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія». Конференція має стати основою для співробітництва та комунікації вітчизняних та зарубіжних вчених на шляху європейського вибору України.

У такий надзвичайно важкий час, час змін, коли ситуація навколо змінюється з кожним днем, а міжнародне право не стоїть на місці, нам, науковцям, як ніколи варто включитися в процеси осмислення життя, про яке ми навіть не думали, але яке стало реальністю у 2022 році.

Міжнародна науково-практична конференція «Права людини в період збройних конфліктів» стане квінтесенцією міжнародно-правової науки та продемонструє науковій спільноті найбільші виклики, а також шляхи їх вирішення, що виникають під час збройних конфліктів в Україні та у всьому світі. Ключовим об'єктом дослідження є питання, які відображаються в контексті збройного конфлікту та стають об'єктом обговорення прав людини, що не дивно, адже зовсім скоро ми будемо відзначати Міжнародний день прав людини.

10 грудня 1948 року Генеральна Асамблея ООН прийняла Загальну декларацію прав людини. Ця декларація стала найпершим універсальним міжнародним документом, який захищає права людини. Декларація встановлює, що права людини – це один з ключових елементів людського співіснування та буття. Загальною декларацією прав людини започатковано процес створення системи міжнародних стандартів у галузі прав людини. Вона стала базою для подальшого створення та підписання багатьох міжнародних договорів, конвенцій, декларацій та національних законодавств.

Збройний конфлікт в Україні та інших регіонах світу, зокрема на Близькому Сході, в країнах Африки надзвичайно впливають на формування та трансформацію міжнародного законодавства в тому числі у сфері прав людини. Це, передусім, міжнародно-правові акти, які регулюють право збройних конфліктів, статус та права жертв збройних конфліктів, міжнародні механізми забезпечення правопорядку на тимчасово окупованих територіях тощо, адже зрозуміло, що саме в умовах інтенсивних бойових дій, активної фази ведення військових дій, насамперед страждає цивільне населення, порушуються права військовополонених, поранених та хворих.

Варто звернути увагу на необхідність забезпечення захистом прав біженців та внутрішньо переміщених осіб, які вимушено переселяються з зони ведення бойових дій. У зв'язку з цим необхідна активізація діяльності міжнародних організацій у сфері забезпечення прав людини та багато інших заходів як міжнародних, так і національних структур.

Протягом останніх років трансформується сама природа збройних конфліктів. Декілька століть тому в основному конфлікти відбуваються між державами та називалися «війною». На сьогоднішній час збройні конфлікти частіше набувають гібридного формату: можуть бути міжнародними, при цьому одна із сторін не визнає наявного конфлікту; можуть бути внутрішньодержавними, але з втручанням іноземних збройних сил (інтернаціоналізований); конфлікти за участі приватних військових корпорацій; конфлікти, учасниками яких можуть бути міжнародні

терористичні організації тощо. Відповідно міжнародно-правова кваліфікація, а також правове регулювання таких конфліктів може бути ускладнено.

В Національному університеті «Одеська юридична академія» відповідно до традицій Одеської школи міжнародного права вже багато років кафедра міжнародного та європейського права є платформою обговорення та проведення різноманітних наукових заходів, місцем для продуктивних дискусій, наукових відкриттів, знайомств та плідної роботи. Учасники заходів, які організовуються на базі кафедр університету, беруть активну участь у розбудові та вдосконаленні сучасного національного та міжнародного права.

Бажаю всім учасникам конференції професійних успіхів, натхнення та плідної наукової діяльності, адже саме ви створюєте майбутнє!

Сергій КІВАЛОВ
Президент Національного університету
«Одеська юридична академія»
академік НАПрН України,
академік НАПН України,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Секція № 5.

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ**

Кучма Ольга Леонідівна

професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**ДЕЯКІ НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ
ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО
СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ**

Потреба у реформуванні законодавства зумовлена розвитком відносин, новими викликами та, зрештою, бажанням оптимізувати витрати на адміністрування процесів. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування також постійно реформується, що приводить, в тому числі і до спрощення процедур взаємодії страхувальників і страховиків, оскільки страховику простіше взаємодіяти з меншою кількістю органів і установ, які мають регуляторні, контрольні та наглядові повноваження. Декілька років тому відбулося об'єднання Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, а нещодавно прийнято Закон України, що набере чинності з 01.01.2023 року [1], яким закріплено приєднання Фонду соціального страхування України до Пенсійного фонду України.

Вищезгаданим Законом викладено в новій редакції Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (надалі – Закон в новій редакції), яка є місцями дискусійною.

Так, викликає питання новація у Законі в новій редакції щодо виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності.

На відміну від діючої редакції статті 30 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» «1. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору та на інших підставах, передбачених законом, призначаються та надаються за основним місцем роботи (діяльності).

Допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомога по вагітності та пологах застрахованим особам (у тому числі тим, які здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність та одночасно працюють на умовах трудового договору) надається за основним місцем роботи (діяльності) та за сумісництвом (наймом) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України...» [2].

Закон у новій редакції закріплює у статті 22 наступне:

«1. Страхова виплата у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), гіг-контракту, іншого цивільно-правового договору та на інших підставах, передбачених законом, призначається та здійснюється за основним місцем роботи (діяльності).

Допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомога по вагітності та пологах застрахованим особам (у тому числі тим, які здійснюють підприємницьку чи іншу діяльність та одночасно працюють на умовах трудового договору) надається за основним місцем роботи (діяльності) або за місцем роботи за сумісництвом (наймом) у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України...»

Чому працівник має обирати, де отримувати допомогу по тимчасовій непрацездатності: або за основним місцем роботи або за сумісництвом, якщо ЄСВ за нього сплачується і за основним місцем роботи і за сумісництвом? Тоді, задля соціальної справедливості, ще на етапі сплати ЄСВ працівник мав би обрати який роботодавець (за основним місцем роботи чи за сумісництвом)

буде сплачувати за нього ЄСВ, і за місцем роботи у роботодавця, який сплачував ЄСВ отримувати допомогу.

І хоча у Законі в новій редакції визначено право на отримання згаданої допомоги тільки в одного з роботодавців, перелік документів, які є підставою для отримання такої допомоги не змінили, тобто для отримання допомоги за місцем роботи за сумісництвом треба надавати копію «лікарняного», завіреного роботодавцем за основним місцем роботи. Але що тоді робити з оригіналом?

Можливо все таки сталась технічна помилка і треба лише виправити «або» на «та», що буде більш правильним, враховуючи те, що допомога по тимчасовій непрацездатності покликана компенсувати втрату заробітку (частину заробітку), і працівник, який має декілька трудових договорів та захворів, втратив заробіток за дні тимчасової непрацездатності на усіх роботах, тому потребує компенсації і за основним місцем роботи і за сумісництвом.

Якщо ж законодавець мав на увазі, що допомога від страховика (з врахуванням втраченого заробітку на усіх роботах) буде сплачена в повному обсязі шляхом оформлення документів у одного із роботодавців, то залишилось невирішеним питання оплати перших 5-ти днів «лікарняного» кожним з роботодавців.

Також цікавими і такими, що потребують досліджень є питання, які на виконання згаданого Закону будуть опрацьовані Кабінетом Міністрів України, зокрема, щодо: збільшення строку отримання допомоги по вагітності та пологах; залучення роботодавців до реабілітації, створення адаптованих робочих місць для потерпілих внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання; можливості роботодавців, які повертають на роботу працівників після реабілітації, отримувати кошти від міжнародних донорів; та питання надання роботодавцем оплачуваних днів додаткової відпустки у разі тимчасової непрацездатності працівника замість виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Джерела:

1. Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Закон України від 21 вересня 2022 №2620 : Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2620-20#n171> (дата звернення 09.11.2022)
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 №1105 : Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#n251> (дата звернення 09.11.2022)

Тарасевич Тетяна Юрївна

*к.ю.н, доцент кафедри публічно-правових дисциплін
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЕВТАНАЗІЇ:

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Проблема евтаназії і добровільного відходу з життя невиліковно хворої людини широко обговорюється на Заході з кінця 50-х років. Вважається, що однією з причин цього став розголос практики американського лікаря-патологоанатома Джека Кеворкяна. У 1958 р. доктор Кеворкян опублікував у пресі низку статей, у яких закликав безболісно позбавляти життя злочинців, засуджених до смертної кари, а їхні тіла використовувати для наукових дослідів, а окремі органи – для трансплантацій. Пізніше, ставши свідком безглуздо жорстоких самогубств, він дійшов думки, що зневіреним, безнадійно хворим людям, які вирішили покінчити з життям, потрібна в цьому допомога. Від словесних і газетних виступів Кеворкян перейшов до справи і запатентував свій винахід, який згодом журналісти назвали «машиною смерті» [1]. За допомогою цього пристосування у вигляді крапельниці можна швидко і безболісно умертвляти людей. В апараті було передбачено і